

С. 311; Извлечение из журналов Совета Киевской духовной академии // ТКДА. – 1907. – С. 295–296, 366–378, 389–390; От Учебного комитета при Святейшем Синоде // ЦВед. – 1910. – № 23. – С. 258–259; Высочайшие награды // Там само. – 1912. – № 18. – С. 119; 1914. – № 18–19. – С. 187; Отчет о деятельности Общества вспомоществования нуждающимся воспитанникам Киево-Подольского духовного училища // КЕВ. – 1916. – С. 192–193; Религиозно-патриотические беседы в 5-й Киевской школе прапорщиков // Там само. – 1917. – № 11–12. – Ч. неофиц. – С. 94–95.

Літ.: Голубев С. Т. Отзыв о книге свящ. Н. Шпачинского: «Киевский митрополит Арсений Могилянский и состояние Киевской митрополии в его правление (1757-1770 гг.)» (Киев, 1907 г.). – М., 1909. – 25 с.; Ульяновський В. Церква в Українській Державі 1917–1920 рр. (доба Української Центральної Ради). – К., 1997. – С. 62–63, 139, 161; Гирич І. Епістолярна спадщина Михайла Грушевського. – К., 1996. – С. 81; Осипова И. И. «Сквозь огонь мучений и воду слез»: Гонения на Истинно-Православную Церковь: По материалам следственных и лагерных дел заключенных. – М., 1998. – С. 334; Соколовський О. К. Церква Христова, 1920–40: переслідування християн в СРСР. – К., 1999. – С. 233; Прокоп'юк О. Б. «Знаний» і «незнаний» дослідник історії Київської митрополії другої половини XVIII ст. о. Микола Шпачинський, або ще раз про науковий доробок студентів КДА // Труды КДА. – № 11. – К., 2009. – С. 238–255; Стародуб А. В. Всеукраїнський православний церковний Собор 1918 року: огляд джерел. – К., 2010. – С. 113.

А. О. Сапонов

ШУЛЬКЕВИЧ Борис Львович [рос. Шулькевич Борис Львович] (30.10 [11.11].1889–16.08.1951), протоієрей, випускник КДА – священнослужитель Укр. екзархату РПЦ, педагог, церк. адміністратор.

Нар. у м-ку Хабне Радомисльського пов. Київ. губ. (у 1957–99 – смт Поліське, райцентр Київ. обл.; у 1999 розселене і виключене з облікових даних через високу радіаційну забрудненість внаслідок аварії на Чорнобильській атомній електростанції) у сім'ї священика. Початкову освіту здобув у Києво-Софійському ДУ (1899–1904), середню – у КДС (1904–10).

У 1910–14 навчався в КДА, яку закінчив зі ступ. канд. богослов'я (ухвалу Ради КДА від 14.06.1914 затверджено митрополитом Київським і Галицьким Флавіаном (Городецьким) 30.06.1914). Рукопис канд. твору Ш. «Русская церковная проповедь до конца XVI века»,

що здобув позитивну оцінку професорів-протоієреїв Т. І. Ляценка (див. Тихон (Лященко)) та М. С. Гроссу (попри низку критичних зауважень, рецензенти визнали твір Ш. «прекрасной сводкой почти всей существующей литературы» за темою дослідження і свідченням любові його автора до церк. проповіді), зберігається у ІР НБУВ.

Після закінчення КДА з 30.09.1914 служив викладачем цивільної історії Волин. ДС у м. Житомирі. 12.08.1915 переведений на посаду викладача рос. мови Житомир. ДУ. У пореволюц. роки займався пед. діяльністю в містах, що нині є райцентрами Житомир. обл.: у 1918–24 вчителював у Радомислі (нині – м. Радомисль); у 1924–30 викладав у сер. школах Малина та пед. технікумі Коростеня.

У 1930 разом із дружиною та сином переїхав до Києва. У довоєнні роки викладав рос. та укр. мови у київ. технікумах і на робфаках.

У квітні 1942 був рукопокладений у сан ієрея. Протягом двох місяців служив 2-м священиком у Свято-Покровському храмі на Пріорці (нині – в Мостицькому провулку, Подільський р-н м. Києва). Того ж року був призначений настоятелем Свято-Миколаївської церкви м. Радомисля та благочинним Радомисльського р-ну. У жовтні 1946 переведений на посаду настоятеля Києво-Подільського храму Миколи Притиска (служив у цьому храмі до 1950). Був піднесений до сану проієрея.

З 1947 поєднував пастирське служіння із пед. діяльністю у відновленій КДС (відкрита із 4-річним терміном навчання в жиллому корпусі Києво-Михайлівського Золотоверхого монастиря 18.02.1947; у 1950-х розміщувалась у цоколі Андріївської церкви). Викладав рос., церковнослов'ян. та лат. мови, осн. богослов'я, гомілетуку. З грудня 1947 обіймав посаду ректора КДС. У 1950–51 був також настоятелем Андріївської церкви. Заслужив велику повагу та любов викладачів і студентів.

В останній рік життя страждав на серцеву хворобу. Влітку 1951 перебував на лікуванні в Одесі. Помер, повертаючись до Києва, на 62-му році життя від раптової зупинки серця. Похований на Лук'янівському кладовищі м. Києва.

У пам'яті сучасників, колег та учнів Ш. залишився талановитим викладачем і педагогом, ерудитом, надзвичайно тактовною, доброзичливою і відповідальною людиною, «истинно духовным, настоящим священником».

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 304. – Дис. 2310; ЦДАВОУ. – Ф. 4648. – Оп. 3. – Спр. 45, 61, 77, 92; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 10324.

Опубл. дж.: Памятная книжка Киевской епархии на 1910 г. / сост. под ред. прот. С. Трегубова. – К., 1910. – С. 320; Извлечение из журналов Совета имп. Киевской духовной академии за 1913–1914 учебный год. – К., 1914. – С. 636–641, 668–669, 689–692; Приказы обер-прокурора Святейшего Синода // ЦВед. – 1914. – № 43. – С. 498; 1915. – № 34. – С. 428; *Ганецкий В. Я., прот.* Протоиерей Б. Л. Шулькевич (Некролог) // ЖМП. – 1951. – № 10. – С. 57–58; Регент митрополичьего хора Михаил Литвиненко: «Православная вера была, есть и будет наибольшей ценностью нашей жизни» // Вісник прес-служби УПЦ. – № 68 (28). – 01.05.2007. – Режим доступу: http://pravoslavue.org.ua/2007/05/regent_mitropolichego_hora_mihail_litvinenko_pравoslavnaya_vera_bila_est_i_budet_naibolshey_tsennostyu_nashey_zhizni_2/. – Назва з екрана; *Соменок Г., прот.* Огонь неугасимый // Там само. – Режим доступу: http://pravoslavue.org.ua/2007/05/protoierey_georgiy_somenok_ogon_neugasimiy/. – Назва з екрана.

**Борис
Шулькевич**

М. Л. Ткачук